

Siuhh, vikat käis südamest läbi

Olin ära, ei näinud Eesti asja, lehti, televiisorit ega muidu uudist. Tore oli ära olla, tore oli tagasi tulla. Kui tagasiteel kaheksa kilomeetri kõrgusel rauast lennumasina sees lehe avasin, otsisin me teatri juubeliaasta aastapreemiade laureaate. Ja loomulikult haarasin selle päevalehe, mis ennast kvaliteetleheks kuulutab.

Ja nagu ütlevad Chalis ja Mäks, siuhh, vikat käis südamest läbi. Ei au ega häbi. Lennu Meri ütles: tule taevas appi. Mina ütlesin kõvasti ja ropult. Lennukis kõik kuulsid, kes kuulda tahtsid, ja mõni noogutas.

Miks? Kui lehel pole Aleksander Kurtna tõlkepreemia vastselt laureaadilt, suure au osaliseks saanud aadlikult, sündimisest saadik ja eriliselt 1972. aastast kunstiga, kultuuriga, teatriga, muusikaga, kirjandusega, lavaga seotud Peeter Volkonskilt au saamise puhul muud küsida, kui et kas seksioist tuleks kriminaliseerida, siis tuleks see

kultuuritoimetuse kohe kinni panna. Ka teistele au vääriliseks peetutele oli esitatud sama lollid küsimused. Ma ei too neid siin ära. Et te ei teaks.

Muidugi saan aru, miks auväärsed vastasid. Küsija on, ehkki vaid nime poolest, kultuuriajakirjanik, ehk kriitikki. Lisaks tühjale on ta tribüün suur päeva-leht.

Nüüd soovitan kogu südamest kõigile, kes me kultuurist hoolivad ja lollide küsijate küüsi satuvad, seda küsijale öelda ja paluda tal mõelda. Kui te, tublid, vastate, mis siis, et hästi ja vaimukalt, on ka see vesi mõttetuse veskile, kultuuri sildi varjus.

Ma veeretaks selliseid küsijaid vendi naftas, siis laseksin neil püherdada bordelli patjade udusulgedel ja saadaksin linta-lõnta laatadele inimestele naeruks. Ja sildi riputaksin neile külge, kes nad on, kust nad tulevad ja kuhu lähevad. Et teised teaksid.

Tänases lehes ütleb näitleja Jaan Rekkor, et ta rohkem imestab, ega vihasta. Ja tal on õigus. Aga vahel peab vihastama väga ja selle ka välja ütlema. Lehes ja teatris. Et teised teaksid. Siis on lootust.

Teatrikülgede toimetaja
Margus Mikomägi

Kui teater saab numbriteks, on ta surnud

Teatrikülgede küsimusele miks teater on, vastab Pärnu Endla teatri lavastaja **Andres Noormets**.

Ma küsin seda endalt sage-li, aga olenevalt aastast, kohast ja kellaajast on vastused alati erinevad. Ja kui tuleb järgmine küsimise kord, siis eelmist vastust enam ei leia. Teater on kohtumispaiik. See on usutav variant. Aga kes või mis seal kohtuvad – see on väga lahtiste otstega lugu...

Lihtne oleks öelda, et teatris saavad kokku vaataja ja näitleja. Igatahes üks ülimalt tõepärane lause oleks sellega paigas ning siia võiks ju asi jääda. Näitleja näitab ja vaataja vaatab, lugu antakse ühelt teisele edasi. Ei mingit metafüüsikat ega soolapuhumist. Publik tahab uut lugu, läheb teatrisse sellele järele ja väheste tasu eest saabki kätte. Tuleb koju, paneb riulisse teiste sarnaste kõrvale ja on oma kultuurilised vajadused rahuldanud.

On produkt, on üleandmis-akt, on tulemus. Kõik on fikseeritav ja numbritesse ümberarvestatav ning ministeeriumgi on rahul, sest selline protsess annab võimaluse statistikaks. Ja kus on arvestatav statistika, seal riik toimib. Kultuur on taastoodetud, investeringud on põhjendatud, rahva heaolu ja jätkusuutlikkus on tagatud. Ilus pilt, kas pole?

Sellel pildil on liigagi palju reaalsust ja tõde. See oleks nagu täna fotografeeritud, ilmutatud ja kinnitatud. Masin töötab täiel tuuril.

Doteerida tuleb vaimset energiat

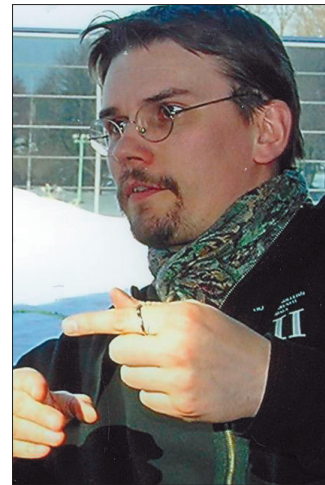
Kuidas vaadata? Küsisin paar aastat tagasi ühelt islami taustaga lavastajalt, et kuidas tema maal asjad on ja kuidas tema arvab, et õige on.

Ta vastas pikalt mõtlemata, et riik peaks doteerima vaid neid teatreid, kus on piisav hulk vaimset energiat sees, ning kus ollakse võimelised seda energiat tekitama ja ümbrusele üle kandma. Ei sõnagi vaatajanumbritest ega piletimüügiarvudest.

Kui ma küsisin, et kuidas seda vaimse energia hulka määratleda ja ära tunda, et siin tekivad ju kohe ületamatud raskused, vastuolud ja vaidlused, siis selle peale ütles ta, et vaimne energia paisab välja. Ja et selle olemasolu ei saa imiteerida ega varjata. Seda kas on või ei ole. Ja kellel on, seda tuleb täie rauaga toetada, aga see, kellel pole, peab lahkuma laia maailma, et kadumaläinut taas leida või veel olematut enda jaoks avastada.

Need vastused jahmatasid mind. Sel hetkel olin ma harjunud numbrite lugemise mõttega ja olin oma teatripildi just niisugusest vaatepunktist fikseerinud. Maailm tundus paigas olevat ja samuti tundusid ellujäämisvõimalused olemas olevat. Sest vaene teater pole ju paha ja statistikaga näis võimalik olevat kaasa mängida nii, et ka inimlikud kvaliteedid haavamata jäävad.

Nüüd ma tean, et see on illusioon. Teater jääb võitluses numbritega alati kaotajaks ja saab halastamatult peksta. Poliitikutele meeldib just niisuguseid kahevõitlusi provotseerida, sest nii on ka teatri vaimsele energiale maandamisvarras olemas ja teatrikunst on ohutu ning manipuleeritav ega tegele muu kui eneseõigustusega. Ohtlikud sõnumid jäävad rahvale laiali jagamata, sest alalhoiuga tegelev organism tegeleb vaid lihtsustustega. Ilusad ja lihtsad lood on unejutuks head, unine rahvas on poliitiku ja

Andres Noormets.

partokraadi ideaal. Kõik toimib nagu õlitatult, kasum teeb õnnelikuks.

Halvad unenäod

Ülalkirjutatud võiks luuluks pidada. On ju hullumeelne arvata, et Eestis tarvitatakse teatrit mingitel hämaratel ja vandenõuteoreetilistel eesmärkidel, et Eesti rahva suur teatriarmastus on tegelikult Trooja hobuse tüüpi tont, kus sees on kurjad kohimehed peidus, kes kergeusklike inimeste ajusagaraid süstemaatilise küünilisusega lühemaks ja vähemaks kärbivad. Ma isegi tahaksin, et see oleks luul ja sedasi võiks jääda, kui mul ei oleks halbu unenägusid...

Ma loen meie suurimast kultuurilehest, kuidas partokraadist teatraal hurjutab värskeid sotsiaalseid ja poliitilisi tuuli, mis teatriruumis järjest nähtavamalt puhumas. Ta küsimärgistab väljaütlemisi, mis räägivad läbi Eesti territooriumi liikuvate transiitide saasteohtlikkusest ning räägib transiitidel püsivast kasumlikkusest, mis moodustavat umbes kümme protsenti Eesti sise-majanduse koguproduktist. Ta ähvardab, et nende kasumiprotsentideta suletaks

kõik Eesti teatrid ja veel mõndagi liiguks vääramatult valedale radale.

Ta jutt on loogiline, verdтарытаvalt loogiline ning selle külma loogika hoolitsetud näkku tahaksin ma karjuda kogu naftalaigulise põhjaranniku kevadise hääletuse. Teatraali jutus on ähvarduse jäist hingust, mis ütleb salamisi, et keegi on sattunud ühele varjatud tõele ohtlikult lähedale...

Vaimsuse ülekanne inimeselt inimesele

Miks siis ikkagi teater? Selleks, et oleks üks koht, kus oleks võimalik kokku saada inimkonna vaimses ruumis ringlevate ideede ja informatsioonidega, mis veel uudisteks pole saanud ja sõnas-tunud, kuid mis on juba vääramatult teel. Et oleks võimalik ette aimata kurjuse pragmaatilist ja varju jäävat pallet. Tunda ära inimese võimalust leida üles oma jumalik olemus teel läbi pidevalt muutuva ja teiseneva ümb-ruse.

Et hoida kustumast mälu ja lootusi ning olla nii teadlik oma pidevast seotusest tuleviku ja minevikuga. Et vastastikku meelde tuletada tõsiasja inimese olemisest 24 tundi päevas ja 365 päeva aastas ilma võimaluseta võtta puhkust või saada kompensatsioon. Et kõike ülalloeletut oleks võimalik otse üle kanda. Ilma kontrollijate ja vahendajateta, inimeselt inimesele.

Kui teater saab numbriteks, on ta surnud ja tema hauale pole põhjust lilli viia, sest see surm saab olla vaid enesetapp. Õnneks on mõistus täna veel kodus ja hoiatuskõnedel seega ka mõtet. Ja kena teatriaasta annab võimaluse pisut nähtavamalt rääkida. Sel puhul õnnitlen meid kõiki!

Täielik lõpp ja täielik algus

Seitsmendat aastat eri säreaga toimivat Kuressaare linna-teatrit juhib 2005. aasta oktoobrist endine Pärnu teatri näitleja, saarlanna Piret Rauk.

Märtsi algul esietendus linnateatris "Nulltund". "Nulltund on aeg pärast keskööd. Täielik lõpp ja täielik algus. Seda lavastust võiks nimetada ühe pere looks. Teemaks on inimese üksildus, igatsused, ootused, unistused, unenäod," öeldakse etenduse kohta teatri koduleheküljel.

Doris Kareva, Marie Underi, Jaan Kruusvalli ja Anton Hansen Tammsaare tekstid pani kokku Carmen Tabor. Etenduses mängivad Piret

Piret Rauk.

Rauk, Aime Käen, Carmen Tabor, Priit Lõhmus, Mait Merivald ja Arne Mägi.

Märtsi keskel kutsus Piret Rauk Kuressaare linnateatrisse rääkima erinevad, erinevate teatritegemise vormidega seotud inimesed. Konverentsil "Kutselise teatri võimalikkusest väikelinnas"

räägiti väiketeatritest ja kaude ka uue teatri tekkimise võimalikest variantidest Eestis.

Konverentsil kõnelesid Kuressaare linnaapea Urve Tiidus, Eesti Teatriaasta peakorraldaja Margus Kasterpalu, Võru Teatriateljee kunstiline juht Taago Tubin, Rakvere teatri direktor Indrek Saar ning teatrikriitik, lavastaja Jaak Allik ja kultuuriministeeriumi esindaja Tõnu Lensment.

Et konverentsi ettekanded avasid teatri ja kultuuri erinevaid külgi laiemalt, toob Nädalise teatrilisa oma nendajandal küljel lühendatult ära osa konverentsil kõnelust.

Kuressaare rahvateatri raudvara koos professionaalsete näitlejatega.

URMAS RAIKI foto